

Vjeronauk ususret državnoj maturi

Ana Thea Filipović, Zagreb
e-mail: ana.filipovic1@zg.htnet.hr

UDK: 373.5.046:27-47
Pregledni rad
Primljeno: 12. ožujka 2010.
Prihvaćeno: 1. travnja 2010.

Državna matura, koja se prvi puta polaže školske godine 2009./2010., novost je u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske. Kao oblikom vanjskog vrednovanja ishoda srednjeg obrazovanja njome se želi: promicati standardiziranje obrazovnih ishoda i mjernih instrumenata, zatim na temelju mjerljivih rezultata učenja ukazati na neke jake i slabe strane našeg odgojno-obrazovnog sustava, potaknuti nove, učinkovitije oblike školskog poučavanja i učenja, pridonijeti izgradnji kvalitetnog sustava praćenja i – unutaršnjeg i vanjskog – vrednovanja ostvarenosti ciljeva obrazovanja u našim školama te inicirati bolje povezivanje osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja. (Katolički) vjeronauk jedan je od predmeta koji ulaze u izborni dio državne mature, a koji se, uz obvezni dio, uglavnom traži kao uvjet za upis na pojedine studentske programe. U članku se iz prve ruke donose do sada manje poznate pojedinosti o radu Stručne radne skupine za vjeronauk na državnoj maturi, o kojima se, zbog naravi posla i tajnosti podataka do sada nije pisalo te se ističu pozitivni poticaji, kao i moguća ograničenja za vjeronauk kao nastavni predmet u javnoj školi radi njegova pedagoški korektnog, ravnopravnog sudjelovanja na državnoj maturi. Daje se i prvi osvrt na rezultate probnih ispitivanja iz vjeronauka.

Ključne riječi: vjeronauk, državna matura, vanjsko vrednovanje obrazovanja, stručna radna skupina, kvaliteta vjeronauka.

Uvod

(Katolički) vjeronauk jedan je od dvadeset i dva izborna predmeta¹ koje učenici četvrtih razreda gimnazija i četverogodišnjih strukovnih srednjih škola u Republici Hrvatskoj mogu izabrati i polagati na državnoj maturi, uz tri obvezna predmeta: hrvatski jezik, matematiku i strani jezik.² Učenici koji ga izaberu imaju priliku pokazati svoja znanja i kompetencije koje su stekli tijekom nastave vjeronauka kroz četiri godine srednjeg obrazovanja, a koje se nadograđuju na osmogodišnja odgojno-obrazovna iskustva, znanja i kompetencije stečene kroz vjeronauk u osnovnoj školi. Ispit iz vjeronauka na državnoj maturi koja se prvi puta polaže u drugom polugodištu školske godine 2009./2010. prigoda je za promišljanje o ciljevima državne mature, izvješće o predradnjama koje su joj prethodile, osobito o radu Stručne radne skupine za vjeronauk na državnoj maturi i utemeljenju njenih odluka te za elaboriranje pozitivnih poticaja, kao i mogućih ograničenja za vjeronauk radi njegova sudjelovanja u državnoj maturi.

1. Ciljevi i priprema državne mature

Uvođenje državne mature u hrvatski školski sustav znanstveno-razvojni je projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske,³ pokrenut s ciljem izgradnje kvalitetnog sustava praćenja i vanjskog vrednovanja ostvarenosti ciljeva obrazovanja u našim školama. Osnivanjem Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja⁴ 2004. godine, priprema i provođenje državne mature kao oblika vanjskog vrednovanja ishoda srednjeg obrazovanja postaje i jednim od glavnih projekata te ustanove. Budući da

¹ Uz predmete koji ne pripadaju obveznom dijelu državne mature, učenici kao izborni predmet mogu birati i jedan ili više stranih jezika koje ne polažu u obveznom dijelu. Tako se broj izbornih predmeta proteže na sljedeća dvadeset i dva: biologija, engleski jezik, etika, filozofija, fizika, francuski jezik, geografija, glazbena umjetnost, grčki jezik, informatika, kemija, latinski jezik, likovna umjetnost, logika, njemački jezik, politika i gospodarstvo, povijest, psihologija, sociologija, španjolski jezik, talijanski jezik, vjeronauk (usp. *Državna matura 2009./2010. i prijave za upis na studijske programe*, Zagreb, 2009, 15). Brošura je dostupna i na nekoliko internetskih stranica, primjerice, http://dokumenti.ncvvo.hr/SS/2009-12-01/drzavna_matura_2009.pdf (02.02.2010).

² U obveznom dijelu državne mature učenici klasičnih gimnazija umjesto stranog jezika mogu birati jedan od klasičnih jezika, a učenici nacionalnih manjina, koji uče na jeziku i pismu nacionalnih manjina, polažu jezik nacionalne manjine umjesto matematike ili stranog jezika. Državna matura se smatra položenom nakon položenog obveznog dijela. Učenik, stoga, ne mora položiti niti jedan izborni predmet da bi dobio svjedodžbu o položenoj državnoj maturi. Međutim, većina visokih učilišta zahtijeva kao uvjet za upis na studijske programe polaganje ili točno određenih ili bilo kojeg izbornog predmeta (usp. *nav. dj.*, 15, 26, 44-143).

³ Dalje navodimo kraticom MZOŠ.

⁴ Dalje navodimo kraticom NCVVO.

se od početka namjeravalo iskoristiti rezultate državne mature za rangiranje učenika pri upisu na studijske programe, u projekt je uključena i Agencija za znanost i visoko obrazovanje.⁵ Vanjskim vrednovanjem znanja i osposobljenosti učenika, stečenih obrazovanjem prema propisanim nastavnim planovima i programima⁶ želi se podići razinu odgovornosti svih sudionika u sustavu odgoja i obrazovanja te sustavno utjecati na unaprjeđivanje i osiguranje kvalitete obrazovanja.⁷

U okviru projekta uvođenja državne mature u hrvatski školski sustav školske godine 2004./05. započela je četverogodišnja intenzivna priprema za prvu državnu maturu koja je bila planirana za školsku godinu 2008./09. Uz poslove organizacije, vođenja, osposobljavanja suradnika, potpore stručnim radnim skupinama, obrade i vrednovanja rezultata probnih ispitivanja koje su obavljali djelatnici NCVVO-a⁸, u pripremnim poslovima važnu ulogu imale su stručne radne skupine za pojedine nastavne predmete. Njihov zadatak bio je: definirati nacionalne standarde određivši minimalne kompetencije i razine uspješnosti učenja u pojedinom predmetu, izraditi predmetne ispitne kataloge, ogledne i probne zadatke i ispite, upute za ocjenjivače, sažetke za izradbu vodiča za učenike i nastavnike te pripremiti ishodišta za dodatno obrazovanje nastavnika. Planirano je da članovi predmetnih stručnih radnih skupina budu po dva visokoškolska i najmanje tri srednjoškolska nastavnika te jedan stručnjak za izradbu ispitnih materijala/testova, a predviđeno je i moguće dodatno angažiranje domaćih ili stranih savjetnika.

U javnom pozivu za izbor članova predmetnih stručnih radnih skupina, koje je uputilo i na web stranici Ministarstva objavilo Vijeće MZOŠ-a za uvođenje državne mature u hrvatski školski sustav, od članica i članova tražile su se sljedeće poželjne kvalifikacije i kompetencije:

- »višegodišnje radno iskustvo i dokazana uspješnost u srednjoškolskoj ili visokoškolskoj nastavi;
- dobro poznavanje postojećih nastavnih planova i programa srednjih škola;
- dobro poznavanje okolnosti rada u srednjim školama;
- poznavanje problematike provjeravanja znanja, metodologije ocjenjivanja i edukacijskih mjerenja, vještina produkcije ispitnih zadataka;
- otvorenost za inovacije, kreativnost;
- kooperativnost, sklonost timskom radu;

⁵ Dalje navodimo kraticom AZVO.

⁶ Usp. MZOS RH, *Državna matura*, Zagreb, 2009, 14. Brošura je dostupna u pdf-formatu i na internetskoj stranici: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2246> (02.02.2010).

⁷ Usp. *Državna matura 2009./2010. i prijave za upis na studijske programe*, 5.

⁸ Programi rada i izvješća o radu NCVVO-a dostupni su i na njegovoj internetskoj stranici među dokumentima Centra: http://www.ncvvo.hr/drzavnamatura/c/portal/layout?p_l_id=PUB.1001.21 (02.02.2010).

- dobar uvid u suvremene trendove u europskom obrazovanju;
- ugled u stručnoj javnosti, po mogućnosti preporuke strukovnih udruga, preporuke nastavnčkih vijeća«. ⁹

2. Konstituiranje i djelovanje Stručne radne skupine za vjeronauk na državnoj maturi

Poziv za prijavu kao i susljedni izbor članova Stručne radne skupine za vjeronauk uslijedio je oko dvije godine nakon početka projekta, sredinom 2006. godine, u zadnjoj skupini predmeta, zajedno s psihologijom, sociologijom, filozofijom, politikom i gospodarstvom, etikom, glazbenom i likovnom umjetnošću.¹⁰ Na temelju pristiglih prijava Vijeće MZOŠ-a za uvođenje državne mature ministru je predložilo članove stručnih radnih skupina, a skupine su formirane i započele radom tek u drugoj polovici travnja 2007. godine.

U Stručnu radnu skupinu za vjeronauk najprije su bili izabrani: diplomirani teolozi Dejan Čaplar, vjeroučitelj u I. srednjoj školi Beli Manastir i Eduard Kožul vjeroučitelj u Elektrostrojarskoj obrtničkoj školi u Zagrebu, magistrica religijske pedagogije i katehetike Snježana Mališa, vjeroučiteljica u Prvoj gimnaziji u Varaždinu, diplomirani kateheta Petar Smontara, vjeroučitelj u Gimnaziji A. G. Matoša u Samoboru te doktorica religijske pedagogije i katehetike Ana Thea Filipović, tada docentica na Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru, a danas na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na prvom susretu skupine dr. sc. Ana Thea Filipović izabrana je za voditeljicu stručne radne skupine. Budući da su Eduard Kožul i Snježana Mališa zbog drugih obveza odmah odustali od rada u stručnoj radnoj skupini, skupina je prvo vrijeme djelovala u tročlanom sastavu. Na zamolbu i prijedlog voditeljice skupine u skupinu su u lipnju 2007. godine imenovani dipl. teologinja Ivanka Petrović, vjeroučiteljica u Upravnoj i birotehničkoj školi u Zagrebu i dipl. kateheta Ivica Živković, vjeroučitelj u Gimnaziji Županja u Županji. Od tada do danas Stručna radna skupina za vjeronauk djeluje u ovom istom peteročlanom sastavu.

Članovi Stručne radne skupine sudjelovali su na nekoliko seminara dodatne edukacije, koje je organizirao Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja Republike Hrvatske. Prvi seminar održan je u Šibeniku, 17. i 18. travnja 2007. godine, nakon čega je stručna radna skupina odmah i započela

⁹ *Javni poziv za izbor članova stručne radne skupine za psihologiju, sociologiju, filozofiju, politiku i gospodarstvo, logiku, etiku, vjeronauk, glazbenu i likovnu umjetnost*, koji je objavilo Vijeće MZOŠ-a za uvođenje državne mature u hrvatski školski sustav na: www.mzos.hr (15. lipnja 2006.)

¹⁰ Prijave je najprije trebalo poslati do 22. lipnja 2006. godine, a potom na ponovljeni natječaj do 31. kolovoza 2006. godine.

radom. 16. lipnja iste godine članovi stručne radne skupine sudjelovali su na cjelodnevnoj radionici o *izradi ispitnih zadataka* u Zagrebu, koju je vodio Tim za podršku stručnim radnim skupinama NCVVO-a, a 5. srpnja 2007. članovi su također sudjelovali na cjelodnevnom seminaru *Uvod u konstrukciju testa* koji je vodio dr. sc. Damir Ljubotina s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Tijekom svibnja, lipnja i srpnja 2007. godine Stručna radna skupina za vjeronauk definirala je specifične ciljeve, odnosno obrazovne ishode vjeronauka u srednjoj školi te odredila tipove zadataka kojima će se mjeriti njihova ostvarenost. U rujnu 2007. godine izradila je Ispitni katalog i ogledni primjer ispita iz vjeronauka na državnoj maturi, koji su stavljeni na javnu raspravu na web stranici NCVVO-a. Do kraja studenog 2007. godine skupina je doradila Ispitni katalog i ogledni ispit, izradila sažetke za vodič za učenike i nastavnike te izradila ispit za probnu državnu maturu, koji je njenom odgodom za jednu godinu, postao nacionalnim ispitom iz vjeronauka, koji je proveden u proljeće 2008. godine. U prosincu 2007. godine Stručna radna skupina je, nakon metodološke recenzije, doradila ispit zajedno s opisom ispitnih zadataka i uputama za ocjenjivače. U travnju 2008. godine po nalogu NCVVO-a Stručna radna skupina je definirala ispitne cjeline za ispit iz vjeronauka i u njih svrstala obrazovne ishode. Tijekom svibnja 2008. godine skupina je izradila strukturu ispita iz vjeronauka na državnoj maturi, doradila Ispitni katalog i izradila sažetke za Vodič za učenike. U lipnju iste godine izradila je ispit za *probnu* državnu maturu u šk. godini 2008./09., koji je doradila u rujnu, nakon metodološke recenzije. Tijekom studenoga 2008. godine skupina je doradila ogledni ispit uz Ispitni katalog, a potom izradila sažetke za Vodič za učenike i nastavnike za probnu državnu maturu iz vjeronauka koja je provedena 2008./09. godine. Do kraja ožujka 2009. godine skupina je izradila trženi broj ispita zajedno s opisom zadataka i uputama za ocjenjivače za prvu državnu maturu koja će se provesti 2009./2010. godine. Početkom lipnja 2009. godine uslijedila je zadnja dorada Ispitnog kataloga, nakon recenzija i probne državne mature. U listopadu 2009. godine s tim su doradama usklađeni sažetci za Vodič za državnu maturu za učenike i nastavnike.¹¹

3. Odluke glede strukture ispita

Ispitom iz vjeronauka na državnoj maturi ispituju se znanja i kompetencije stečene kroz četiri godine srednjeg obrazovanja, a definirane u obliku obra-

¹¹ Navedene aktivnosti stručne radne skupine pratili su brojni radni susreti skupine, sastanci i seminari za voditelje stručnih radnih skupina pri NCVVO-u te različiti manji poslovi provjere vezani uz pripremu i provedbu nacionalnog ispita, probne državne mature i državne mature.

zovnih ishoda koji se nalaze u Ispitnom katalogu.¹² Pri definiranju obrazovnih ishoda Stručna radna skupina vodila se dosadašnjim Programom nastave katoličkog vjeronauka za srednje škole¹³ kao i novim Planom i programom koji je na snazi od školske godine 2009./2010.¹⁴ Određujući minimalne kompetencije i razine uspješnosti učenja u vjeronauku autori Ispitnog kataloga nastojali su prilagoditi željena očekivanja stvarnom stanju vjeronauka u našim srednjim školama, računajući s time da će se ispitni katalozi idućih godina doradivati, u skladu s novim potrebama i jačanjem kvalitete nastave i učenja. Kako bi odgovorili zahtjevima struke, ali i specifičnosti vjeronauka koji je i odgojni predmet, autori su zasebno izdvojili odgojno-obrazovne ishode koji su važni u vjeronaučnoj nastavi, ali koji se za sada neće ispitivati na državnoj maturi, jer su teže mjerljivi zadatcima objektivnog tipa koji mjere obrazovne ishode pretežno kognitivne naravi.¹⁵ Time postaje razvidno da se u vjeronauku uvijek događa i postiže daleko više od onoga što se može ispitivati i mjeriti.

S obzirom na strukturu ispita, Stručna radna skupina za vjeronauk odlučila se za ukupni broj od 32 zadatka, što je znatno manje u odnosu na neke druge predmete, ali je razmjerno količini kognitivnih obrazovnih ishoda i činjeničnom stanju od jednoga sata vjeronauka tjedno u većini srednjih škola. Od navedenog broja zadataka, petnaest je zadataka zatvorenog, a sedamnaest otvorenog tipa, u kojima se traži samostalno odgovaranje na pitanja.¹⁶ Ipak, samo je sedam zadataka produženog odgovora, koji su ujedno svojevrsna priprema za zadatke koji zahtijevaju složenije kognitivne operacije i za pisanje eseja. Iako su autori Ispitnog kataloga u prvoj zamisli imali na umu i provjeru znanja i kompetencija učenika putem eseja, na kraju su se ipak odlučili za prvo razdoblje državne mature izostaviti esej i to iz dva razloga. Prvi je premala zastupljenost zadataka esejskoga tipa u postojećoj praksi srednjoškolskog vjeronauka u Hrvatskoj, zbog čega bi se učenici, nenaviknuti na takve zadatke, s njima teže snalazili. Drugi razlog je sama težina izradbe jednoznačnih kriterija ocjenjivanja eseja, djelomice i zbog višegodišnjeg nepostojanja udžbenika i jedinstvenih izvora, na koje bi se referirali ključevi za ocjenjivanje.

Kada je NCVVO tražio od Stručne radne skupine da odredi ispitne cjeline, članovi skupine su smatrali da je za vjeronauk najsmislenije i najprimjerenije ispitne cjeline odrediti sadržajno. Tako su sve ishode svrstali u tri ispitne cjeline kojima se ispituje: poznavanje i razumijevanje temelja kršćanske vjere (I),

¹² Usp. *Ispitni katalog za državnu maturu u školskoj godini 2009./2010. Vjeronauk*, http://dokumenti.ncvvo.hr/Ispitni_katalozi_08-09/Izborni/IK-vjero.pdf, 6-11, 16-18 (03.02.2010).

¹³ Usp. HBK NKU, *Program nastave katoličkoga vjeronauka za srednje škole*, Zagreb 2002.

¹⁴ Usp. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske i Nacionalni katehetski ured HBK, *Plan i program katoličkoga vjeronauka za četverogodišnje srednje škole*, Zagreb, 2009, <http://www.nku.hbk.hr/pdf/prog-4-god.SS.pdf> (01.05.2009).

¹⁵ Usp. *Ispitni katalog za državnu maturu u školskoj godini 2009./2010. Vjeronauk*, 16-18 (03.02.2010).

¹⁶ Usp. *nav. dj.*, 11.

poznavanje i razumijevanje života i povijesti Crkve (II) te poznavanje i razumijevanje područja življenja kršćanske vjere u suvremenome svijetu (III).¹⁷

4. Osvrt na rezultate probnih ispitivanja

U trenutku kada je ispit iz vjeronauka kao izbornog predmeta na državnoj maturi pred vratima, dobro je promotriti činjenice koje su pokazali rezultati nacionalnog ispita iz vjeronauka 2008. godine i probne državne mature 2009. godine. Pokazalo se, kao prvo, da se za vjeronauk prijavilo vrlo malo učenika, ali i to da statistička crta prijava za vjeronauk kao izborni predmet na državnoj maturi postupno raste. Nacionalni ispit iz vjeronauka, koji je proveden u trećim razredima u proljeće 2008. godine polagalo je svega 59 učenika. Na nacionalni ispit iz vjeronauka, kao i iz svih drugih izbornih predmeta, izlazili su samo učenici gimnazijskih programa.¹⁸ Statistička analiza rezultata nacionalnih ispita koju je proveo NCVVO za ispit iz vjeronauka pokazuje sljedeće rezultate: »Najniža vrijednost na ovome ispitu je 23,81%, što uz najvišu vrijednost od 84,52% čini raspon riješenosti od 60,71%. Aritmetička sredina riješenosti manja je od 50% (46,33% sa standardnom grješkom 1,74% i standardnom devijacijom 13,33%), a medijan je 45,24%. Više od 75% učenika riješilo je ispit s manje od 55% točnosti. Središnjih 50% rezultata je 17,86%. Budući da je ovaj ispit polagao malen broj učenika, nije statistički opravdano ispitivati razlike među različitim gimnazijskim programima.«¹⁹ Premalen broj ispita (manje od 100) ne dopušta nikakve generalizacije. Iz istog razloga Stručnoj radnoj skupini za vjeronauk na državnoj maturi nisu niti predočeni rezultati metrijske analize testa nakon nacionalnog ispita.

Probnu državnu maturu iz vjeronauka u školskoj godini 2008./2009. polagalo je 264 učenika trećih razreda, što iznosi 1% od ukupnog broja učenika koji su izašli na probnu državnu maturu. Od navedenog broja 99 je učenika gimnazijskih programa, a 165 učenika strukovnih srednjih škola.²⁰ Prema Statističkom izvješću NCVVO-a »ispit iz vjeronauka niti jedan učenik nije u potpunosti riješio, već je najviša vrijednost bila 87,04%. Također, niti jedan učenik nije u potpunosti krivo riješio ispit, već je najniža vrijednost bila 5,56%. Prosječna riješenost je 34,76% uz standardnu grješku od 0,97% i laga-

¹⁷ Usp. *nav. dj.*, 5-11.

¹⁸ Usp. Statistička analiza rezultata nacionalnih ispita provedenih u trećim razredima gimnazija i četverogodišnjih strukovnih škola – školska godina 2007./2008., http://dokumenti.ncvvo.hr/Dokumenti_centra/NI2008/statisticka_analiza.pdf (02.02.2010).

¹⁹ *Isto*, 78.

²⁰ Usp. Izvješće o pripremi i provedbi ispita probne državne mature u trećim razredima gimnazija i četverogodišnjih strukovnih škola u školskoj godini 2008./2009., 67, http://dokumenti.ncvvo.hr/Dokumenti_centra/PDM2009/izvjesce_pdm09.pdf (02.02.2010).

nu pozitivnu asimetriju.«²¹ S obzirom na razlike među pojedinim skupinama učenika, statistička analiza pokazuje da se samo učenici Grada Zagreba te učenici jezičnih gimnazija razlikuju od globalne sredine, »s time da su oni iz Grada Zagreba bolji, a oni iz jezičnih gimnazija lošiji od globalnog prosjeka«. ²² Distribucija učenika prema postignutim ocjenama je sljedeća:

»Više od 70% svih učenika koji su polagali ovaj ispit je ocjenjeno ocjenama dobar ili dovoljan, a taj se udio povećava kod učenika strukovnih programa. Učenici gimnazijskih programa su češće ocjenjivani ocjenama vrlo dobar i odličan. Povezanost (Spearmanov koeficijent korelacije – produkt rang korelacije) između školskih ocjena i ocjena na ispitima probne državne mature je relativno niska – 0,298 za prvo polugodište 3. razreda, odnosno 0,247 za kraj 2. razreda.«²³

Evidentno je da su postignuća učenika na ispitu iz vjeronauka na probnoj državnoj maturi loši, tim više što je za ocjenu dovoljan bilo dostatno između 10 i 17% riješenosti zadataka, a analiza ispitnih zadataka koju su proveli djelatnici Istraživačko-razvojnoga odjela NCVVO-a pokazuju da je ispitni test uglavnom imao dobre mjerne karakteristike.²⁴ Ipak, činjenica da je ispitu iz vjeronauka pristupilo tek 1% od ukupnog broja učenika koji su izašli na probnu državnu maturu kao i sama činjenica da je riječ o probnoj maturi, koja za učenike nije imala nikakvih posljedica, ne dopuštaju bilo kakvo preuranjeno donošenje zaključaka.

Zaključak

Većina visokih učilišta u Republici Hrvatskoj prihvatila je državnu maturu kao zamjenu za dosadašnje razredbene ispite za rangiranje učenika pri prijemu na studijske programe. Državna matura time dodatno dobiva na ozbiljnosti, ne samo kao završni ispit za učenike gimnazijskih programa, nego i kao zamjena za razredbene ispite te oblik vanjskog vrednovanja uspješnosti obrazovanja. Uz studijske programe koji kao uvjet za upis traže točno određene izborne predmete na državnoj maturi, nije zanemariv ni broj onih koji traže bilo koji izborni predmet. Vjeronauk tako teoretski ima priliku da bude izabran od sve većeg broja učenika, ukoliko se učenicima pokaže atraktivnim. To što vjeronauk obuhvaća program četiriju razreda, za razliku od predmeta koji se predaju u samo jednom ili dva godišta, sigurno utječe na smanjen broj kandidata koji

²¹ Statističko izvješće o provedenoj probnoj državnoj maturi, 79, http://dokumenti.ncvvo.hr/Dokumenti_centra/PDM2009/statisticko_izvjesce.pdf (02.02.2010).

²² *Isto*, 80.

²³ *Isto*, 81.

²⁴ Usp. Prezentacije metrijskih karakteristika ispita, http://dokumenti.ncvvo.hr/Nacionalni_ispiti_09/Metrijska/vjero.pdf (31.01.2010).

ga biraju. No, sama činjenica da je sastavni dio državne mature, poticaj je i za učenike i za nastavnike na veću zauzetost i kvalitetniji rad.

Vjeronauk zacijelo participira na prednostima državne mature u cjelini, a koje nositelji projekta izrijeком navode. Uvođenjem državne mature jasno se definiraju ciljevi obrazovanja, a učenike se usmjerava prema stjecanju nekih znanja i kompetencija. Vrijednovanje postignuća postaje pouzdanije, objektivnije i pravednije.

»Državnom maturom stvara se sustav vrijednosti sukladno kojemu se samo vlastitim zalaganjem i savjesnim učenjem i radom može ostvariti uspjeh u školi i životu.«²⁵

Prihvatanjem rezultata državne mature kao zamjene za razredbene ispite na visokim učilištima, svim se učenicima omogućuje jednostavniji i transparentniji upis na studijske programe, a uz to se i bolje povezuje srednje i visoko obrazovanje.²⁶

Ipak, ne treba previdjeti opasnost da prevelika usredotočenost i usmjerenost nastave na kognitivne i objektivno lakše mjerljive ishode učenja zapostavi važne odgojne, afektivne i operativne ciljeve i dimenzije odgoja i obrazovanja te ulogu škole kao životnog prostora učenica i učenika, čemu upravo vjeronauk posvećuje osobitu pozornost. Prejaka centralizacija vrednovanja kvalitete može također umrtviti napor pojedinih škola da si postavljaju vlastite ciljeve kvalitete te razvijaju vlastite posebnosti.²⁷ U ovom trenutku vjerujem da će državna matura značiti pozitivan poticaj na određenu standardizaciju obrazovnih ishoda te poticati na uvježbavanje viših kognitivnih operacija i sposobnosti, kao što su sposobnost analize, prosudbe, argumentacije i sinteze i u vjeronaučnoj nastavi. Svojim radom te konstruktivnim primjedbama i poticajima nadležnim tijelima vjeroučitelji mogu i sami bdjeti nad potrebnom sintezom i ravnotežom objektivnog i subjektivnog, općeg i posebnog, mjerljivog i nemjerljivog u izvođenju i vrednovanju vjeronaučne nastave.

²⁵ *Državna matura 2009./2010. i prijave za upis na studijske programe*, 5.

²⁶ *Usp. nav. mj.*

²⁷ O tome opširnije u našem članku »Vjeronauk u školi pred zahtjevima vrednovanja«, u: *Nova prisutnost*, 7 (2009) 2, 249-253.

Ana Thea Filipović

Religious education in the face of national examinations

Summary

National examinations, which are being held for the first time in the school year of 2009/2010, are a novelty in the pedagogical-educational system of the Republic of Croatia. As a form of external evaluation of secondary school results, it was designed to promote the standardization of educational results and measuring instruments; and based on the measurable results of study, to identify some of the strengths and weaknesses of our educational system. In addition, national examinations were seen as a way of stimulating new and more efficient forms of school teaching practice and study, to contribute to the building of a quality monitoring system and – the internal and external – evaluation of the accomplished goals of education in our schools, as well as to initiate a better connection between primary, secondary and higher education. (Catholic) religious education is one of the school subjects which enters the elective part of national examinations and which, together with the obligatory part, is usually required for entering into certain university courses. The article provides first-hand information and gives detail on the work of the expertise working team for religious education at the national examinations which was less known until now, and which due to the nature of secrecy of information, was never written about. Positive incentives are also stressed as well as potential limitations for religious education as a school subject in public schools, following its pedagogically fair and equal participation at the national examinations. The first review of the test examination for religious education is also given.

Key words: religious education, national examination, external evaluation of education, expertise working group, quality of religious education